

Militaire Spectator.

Woensdag, den 30sten Mei.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2,25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*.

SCHETS

DER MILITAIRE GEBEURTENISSEN IN BELGIE.

in 1831.

(Vervolg van N°. 9.)

VIERDE HOOFDSTUK.

Formatie der Noorder Armee — derzelve intogt in België. — Aftogt der Hollanders.

Leopold, die bij het hervatten der vijandelikheden zijne stelling zeer goed inzag, en omtrent de sterkte der Belgen zich geene hersenschimmen vormde, had dadelijk aan den Koning der Franschen geschreven en zijne hulp afgesmeekt. Den 2en Augustus koos hij, te Luik zijnde, deze partij, die hem ook gered heeft.

Zijn brief was nauwelijks den 4en Augustus ontvangen, of *Lodewijk Philips* beloofde hem ter zijner hulp te komen, en dien zelfden dag werden reeds alle orders gegeven, tot het in beweging stellen van een leger van 50,000 man, hetwelk den naam van het *leger van het Noorden* ontving.

De onzekerheid, waarin men reeds sedert eenen geruimen tijd omtrent de zaken van België verkeerde, had tot de natuurlijke voorzorg aanleiding gegeven, om de troepen, waaruit dit leger moest worden te zamen gesteld, op de grenzen van België te doen kantonneren. De omstreken van Parijs waren de verst afgelegene punten, van waar troepen afmarcheerden, om tot het bepaalde getal van 50,000 man te komen.

Dit leger was als volgt te zamengesteld. (1)

De Maarschalk Graaf *Gerard*, Opperbevelhebber.

(1) De schrijver van deze schets geeft die zamenstelling slechts zeer oppervlakkig op. De zamenstelling, zoo als ze boven is opgegeven, is door *Spectator* elders gezocht en is zeer juist. De opgave daarvan heeft *Spectator* in de tegenwoordige omstandigheden voor belangrijk gehouden, uithoofde dat dit leger nog bestaat, slechts één regiment is sedert dien tijd verwisseld geworden, en wel het 65e, dat door het 52e is afgelest.

Staf.

De Luitenant-Generaal *Saint-Cyr-Nugues*, Chef van den Staf.
De Luitenant-Generaal *Neigre*, Kommandant der Artillerie.
De Luitenant-Generaal *Haxo*, Kommandant der Genie.
Delaneville, Intendant-Generaal.

1e Divisie Infanterie.

De Luitenant-Generaal *Barrois*, Kommandant.
1e Brigade, 20e ligte. *Gemeau*, Kolon.
gekommanceerd door den maréchal- }
de-camp *Harlet*. } 5e van linie. *Gréard*, id.
2e Brigade, 8e id. *Maingarnaud* id.
gekommanceerd door den maréchal- }
de-camp *Hurel*. } 33e id. *Husson* id.
2 Batterijen Artillerie.

Kavallerie.

De Luitenant-Generaal *Dejean*, Kommandant.
2e Brigade, 5e Dragonders. *De Lafitte*
gekommanceerd door den maréchal- } Kolonel.
de-camp *Latour-Maubourg*. } 12e id. *de Galz-Malvi-*
rade id.
3e Brigade, 1e Jagers. *Pruès* id.
gekommanceerd door den maréchal- } 2e hussaren. *Ducroc de Cha-*
de-camp *de Rigny*. } bannes. id.
Eene batterij artillerie.
Eene kompagne Sappeurs.
Administratie, Ambulancen enz.

2e Divisie Infanterie.

De Luitenant-Generaal *Feste*, Kommandant.
1e Brigade, 8e ligte. *Bourckholtz* Kol.
gekommanceerd door den maréchal- }
de-camp *Poret de Morvan*. } 12e van linie. *Boarini* id.
2e Brigade, 39e id. *Limonnier* id.
gekommanceerd door den maréchal- }
de-camp *Tholosé*. } 44e id. *Ollagnier* id.
2 Batterijen Artillerie.
1 kompagne Sappeurs.
Administratie, Ambulancen enz.

3e Divisie Infanterie.

De Luitenant-Generaal *Tiburce Sébastiani*, Kommandant.

1e Brigade,	} 19e ligte. <i>Hennault de Be-</i> <i>taucourt</i> Kolonel.
gekommendeerd door den maréchal- de-camp <i>Christiani</i> .	
2e Brigade,	} 7e van linie. <i>Boucher</i> id.
gekommendeerd door den maréchal- de-camp <i>Georges</i> .	
	} 25e id. <i>Rossi</i> id.
	} 65e id. <i>Arnauld</i> id.

2 batterijen Artillerie.
1 kompagnie Sappeurs.
Administratie, Ambulancen enz.

4e Divisie Infanterie.

De Luitenant-Generaal *Hulot*, Kommandant.

1e Brigade,	} 11e ligte. <i>de Lasbordes</i> Kol.
gekommendeerd door den maréchal- de-camp <i>Henrion</i> .	
2e Brigade	} 22e van linie. <i>Sallex</i> id.
gekommendeerd door den maréchal- de-camp <i>Foirol</i> .	
	} 19e id. <i>Meslin</i> id.
	} 38e id. <i>du Rocheret</i> id.

2 batterijen Artillerie.
1 kompagnie Sappeurs.
Administratie, Ambulancen enz.

Ligte Kavallerie.

Gedetacheerde Brigade,	} 4e Jagers. <i>Bouveric</i> Kol.
gekommendeerd door den maréchal- de-camp <i>de Lawoestine</i> .	
Andere gedetacheerde Brigade,	} 5e Hussaren. <i>Kleinenberg</i> id.
gekommendeerd door den Hertog <i>van Orleans</i> .	
	} 1e Lanciers. <i>Bro</i> id.
	} 1e Hussaren. <i>Pozac</i> id.

1 batterij Artillerie.

Reserve Kavallerie.

De Luitenant-Generaal Baron *Gérard*, Kommandant.

1e Brigade,	} 1e Kurassiers. <i>Sauvart Bar-</i> <i>thoul</i> Kolonel.
gekommendeerd door den maréchal- de-camp <i>Merlin</i> .	
2e Brigade,	} 4e id. <i>Schneit</i> id.
gekommendeerd door den maréchal- de-camp <i>Rabusson</i> .	
	} 5e id. <i>Canuet</i> id.
	} 8e id. <i>Roge</i> id.

1 batterij Artillerie.
Administratie, Ambulancen enz.

Het kader van den algemeenen staf van dit leger was reeds bepaald, tijdens het uitbreken der onlusten in Romaniën, toen men het voornemen had een leger voor Italie zamen te stellen, om aldaar het beginsel van *niet-tusschenkomst* door de Oostenrijkers te doen eerbiedigen - een voornemen, hetwelk men later liet varen. Uit deze zamenstelling ziet men, dat de Opperhoofden zoodanig gekozen waren, als men na de omwenteling van Julij kon verwachten; vooral in een land zoo rijk in militaire talenten, - in één woord, - zoodanig, dat men dezelve, met hetzelfde vertrouwen, aan landgenooten aanbieden en aan vijanden konde tegenoverstellen.

Hunne orders ontvangen hebbende, spoedden zij zich om Maubeuge te bereiken, alwaar het groot hoofdkwartier zich

moest vereenigen. De Maarschalk *Gerard* was hen echter allen vooruitgesneld, even als de Hertogen van *Orleans* en *Nemours*, die door hunnen vader dadelijk naar het leger gezonden werden, ten einde hunnen eersten veldtocht onder dien Maarschalk te doen, om daardoor ook het belang te doen kennen, hetwelk hij in de zaken van Belgie stelde.

De Generaals en Officieren der bijzondere staven snelden insgelijks met den meesten spoed naar de hun aangewezen bestemmingen; terwijl de verschillende troepen-korpsen, met niet minder haast, Givet, Maubeuge, Valenciennes en Rijsseel, alwaar de hoofdkwartieren der divisien zich moesten vereenigen, zochten te bereiken.

Hoewel al de troepen nog niet vereenigd waren, besloot de Maarschalk *Gerard* dadelijk België binnen te trekken, en zond eenen Hoofd-Officier naar *Leopold*, om hem hiervan te verwittigen. Deze echter verwonderde zich zeer over deze schielijk aansnellende hulp, als of hij ze niet gevraagd had, en wilde dezelve in den beginne niet aannemen, uit vrees van den algemeenen oorlog te doen uitbarsten. De geestdrift, die bij de Belgen zoo algemeen ontstoken was (!!), scheen der Fransche hulp ook minder noodzakelijk te maken; daarenboven streed het binnentrekken van vreemde troepen in België met deszelfs grondwet, en kon niet, zonder de toestemming der wetgevende kamers, waarvan de leden zelve nog gekozen waren, plaats hebben.

In dezen zin schreef hij aan den Maarschalk *Gerard*, die, niettegenstaande de reeds genomen maatregelen en voorbereidselen, toestemde zijne beweging te schorsen en om die reden naar alle punten tegenbevel zond. Toen echter *Leopold* de tijding der vlugt van het Maas-leger vernam, schreef hij op nieuw aan den Franschen Maarschalk, hem biddende, om het binnentrekken der Fransche troepen op Belgisch grondgebied zoo veel mogelijk te bespoedigen. In den avond van den 8en vertrok de brief en reeds den 9en trok het Fransche leger uit de vier punten Maubeuge, Givet, Valenciennes en Rijsseel België binnen.

Eenige troepen snelden dadelijk naar Brussel, om deze stad tegen den Hertog van *Saksen-Weimar* gerust te stellen; zij deden echter niets dan zich aldaar vertoonen, om zich op Thienen te rigten, ten einde aan de bevelen van den Maarschalk *Gerard* te gehoorzamen.

De hoofden der vier verschillende colonnes rigten zich allen op deze stad, alwaar dezelve zich moesten vereenigen, ten einde op de operatie-lijn der Hollanders te werken. Maar op het oogenblik, dat men dacht aan te vallen, om hun den terugtocht af te snijden, zag men zich tegengehouden: de diplomatie had van haren kant gewerkt, om de vijandelikheden tusschen de Belgen en Hollanders te doen staken, en die tusschen de laatsten en de Franschen voor te komen.

(1) De Fransche schrijver geeft hier verslag van het gesloten verdrag tusschen onzen Koning, het Fransche hof en de Conferentie, en van den daarbij bepaalden aftogt van ons leger.

Tusschen den Maarschalk *Gerard* en den Prins van *Oranje* werden alle te nemen maatregelen, voor den terugtogt van het Hollandsche leger, in der minne geschikt. Deze Prins als ook deszelfs broeder waren zeer voorkomend jegens de Fransche officieren; zij verklaarden daarbij openlijk, dat het nimmer hun voornemen geweest was vijandig tegen het Fransche leger te handelen. De Hollandsche Officiëren, welke in het eerste oogeblik als parlementairen gezonden waren, hadden insgelijks verzekerd, dat zij geenszins den *Don-Quichot* wilden spelen, met het Fransche leger aan te vallen; maar dat zij slechts aan de Belgen hadden willen toonen en ook getoond hadden, dat zij geene te verachten vijanden waren.

En evenwel heeft men geschreven (1), dat de Hollanders *nog in overweging genomen hadden, of zij ons niet zouden aanvallen*. Men heeft er bijgevoegd, dat ingeval zij deze partij gekozen hadden, *wij zouden genoodzaakt geweest zijn eene rugwaartsche beweging te moeten maken, om de regimenten, die op zich zelve met overhaasting en met groote tusschenruimten marcheerden en waarvan sommigen nog op de grenzen waren, terwijl anderen reeds in de omstreken van Thienen stonden, te vereenigen*.

Het onderzoek naar de sterkte en onderlinge stellingen der beide partijen, zal de waarde van dit voorgeven doen kennen.

De sterkte van het Hollandsche leger op zijn hoogst nemende, zoo veronderstel ik, dat de drie divisien en de brigade reserve kavallerie, welke met den Prins van *Oranje* waren, 36,000 man telden, en dat de divisie infanterie, onder den Generaal *Cort-Heijligers*, met de andere brigade zware kavallerie (?) tezamen 12,000 man vormden. Den 13en Augustus ten 12 uren moesten zij Leuven bezetten, bijgevolg konden zij eerst in den avond van dien dag of den 14en des morgens het Fransche leger aanvallen (2).

(1) De Fransche schrijver bedoelt hier het vertoog te vinden in den *Spectateur Militaire*, 67 livraison, blad. 53 (1831).

(2) De veronderstelling en bijgevolg ook de gevolgtrekking is geheel valsch. Leuven kapituleerde op den 12en. Deze kapitulatie was een gevolg van het verschijnen van het Fransche leger en het voornemen des Konings, om, bij het intrekken der Fransche troepen op het Belgisch grondgebied, Hoogstdeszelfs troepen te doen terugtrekken. Was men nu van voornemen geweest, vijandelijk tegen het Fransche leger te ageren, dan was Leuven stormenderhand ingenomen en in den namiddag van den 12en had de Fransche voorhoede, hoogstens 5000 man sterk, doch die door de sterke marschen te vermoeid waren om vijandelijk te ageren, reeds terug geworpen kunnen zijn, door de divisie van den Hertog van *Saksen-Weimar*, waarbij nog den vorigen dag de brigade ligte kavallerie en 12 stukken rijdende artillerie gevoegd waren, en wiens posten tegen die der Franschen stonden. De volgende redenering van den Franschen schrijver is bijgevolg insgelijks valsch. *S.* heeft echter gemeend dezelve te moeten overnemen, om reden, dat zulks, in zijne volgende vertoogen over den tiendaagschen veldtogt, zal dienen, om te doen zien, hoe weinig deze veldtogt nog gekend is.

De divisie van den Hertog van *Saksen-Weimar*, welke op den oever der Dijle stond, konde niet anders, — in het geval dat de vijandelikheden tegen de Belgen voortgezet en tegen de Franschen begonnen waren, — dan het hoofd bieden, aan hetgeen *Leopold* van het leger der Schelde en van de burgerwachten overbleef, als ook tegen de troepen, die men te zamen had gebracht, om Brussel te verdedigen (?). Hij had insgelijks in Leuven garnizoen moeten achterlaten, om deze stad te bedwingen en zijne gemeenschap met het overige van het leger te onderhouden.

Hasselt moest ook bewaakt en de positie van Diest, welke den terugtogt van het Hollandsche leger, in geval van ongelukken, verzekerde, bezet zijn geworden; de divisie van den Generaal *Cort-Heijligers* was hierdoor *en échec* gehouden. Men ziet dus hieruit dat, ingeval de Prins van *Oranje* tegen het Fransche leger had willen optrekken, Hij over niet meer dan 25,000 man konde beschikken.

Om nu de sterkten onderling te vergelijken, moeten wij nagaan, in welk aantal de Franschen op den 13en, den dag der bezetting van Leuven, vereenigd waren.

Den 13en waren er nog geene Fransche troepen om en bij Thienen, doch allen marcheerden in die rigting. De eerste en derde divisie, elk door eene brigade ligte kavallerie voorafgegaan, waren slechts op eenen kleinen dagmarsch van deze stad verwijderd en hadden reeds den 14en vroegtijdig aldaar kunnen vereenigd zijn; want de eerste was te *Wastines*, *St. Maria* en omliggende dorpen, en de derde voor *Hamme*, van waar dezelve voorposten tot bij Leuven uitzette (1).

De regimenten dezer divisien waren niet afgezonderd of uit een, maar waren bij elkander; hadden zelfs geene sterke marschen behoeven te doen, om in de stellingen te komen, die zij bezet hielden. De 1e divisie den 10en van *Givet* te *Namen* aan-

(1) In het veronderstelde geval, zoude de brigade ligte kavallerie, onder bevel van den Generaal *Lavostine* (alias van der *Woesijnen*, een geboren Belg, gedurende den 15jarigen vrede wijnkooper te Brussel), en de brigade infanterie, zamengesteld uit het 19e en 38e regiment, reeds den 12en door overmagt en door de van overwinning op overwinning dronkene divisie des Hertogs van *Saksen-Weimar* terug geworpen zijn. Dit inderdaad klein voordeel, zoude den grootsten invloed uitgeoefend hebben, Brussel was bezet geworden, de 3e divisie fransche troepen, door den Prins van *Oranje* in de flanken genomen, had het insgelijks niet kunnen houden. Eene eerste overwinning op de Franschen had het moreel der onzen gesterkt; terwijl zulks nadeelig op het Fransche leger, dat wel verre van vereenigd te zijn, geheel uiteen marcheerde, gewerkt zou hebben. Wanneer men daarbij den invloed zou hebben willen berekenen, die het wapperen van het *Oranje vaandel* op de *St. Gudule*, op de Belgische natie gemaakt zoude hebben, dan liet het zich ligt vooruit zien, dat het Fransche leger in den beginne met veel moeijelikheden te kampen zoude gehad hebben. Het spreekt van zelve, dat het Hollandsche leger op den duur het niet zoude hebben kunnen uithouden; doch zou Pruissen ledig aanschouwer gebleven zijn?

gekomen, bleef den 11en en 12en in deze stad en omstreken, en de 3e divisie uit Valenciennes vertrokken, had vijf gewone marschen gemaakt, om te Hamme, over Bergen, Soignies, Nivelles en Waveren, aan te komen.

De 2e divisie, die van Maubeuge was opgerukt en die den weg van Bergen, Braine-le-Comte en Halle volgende, gedeeltelijk door Brussel getrokken was, bevond zich den 13e te Overische en konde alzoo, des noods, met eenen sterken marsch den 14en te Thienen zijn.

De 4e divisie die op den 9en van Rijssel vertrokken was, bevond zich den 13en insgelijks te Overische, welke plaats zij bereikt had met over Doornik, Ath, Hall en Braine-la-Leud te marcheren. Deze divisie was slechts uit eene brigade te zamen gesteld, zijnde de tweede, waarvan de regimenten van Calais en St. Omer moesten opbreken, enige marschen achterlijk.

Wanneer men nu deze sterkten vereenigt dan zal men ontwaren, dat de 1e en 3e divisie met de kavallerie, welke dezelve voorafgingen, bijna van gelijke sterkte waren als de troepen, die de Prins van Oranje hen tegen over konde stellen; en zoo deze ze den 13en of 14en bij Thienen had willen aanvallen, dan waren zij door de andere divisien ondersteund en hare sterkte alzoo verdubbeld geworden.

Indien de Prins van Oranje ze den 13en of 14en op den weg van Namen had willen aanvallen, dan waren de Fransche troepen niet minder goed gelegerd geweest, om Hem een dubbeld aantal troepen tegen over te stellen (1); want de 2e en 4e divisie te Overische, waren slechts eenen halven dagmarsch van de 3e, welke te Hamme was en die Hij het eerst had moeten aanvallen, verwijderd. De 1e divisie had geen grooteren weg af te leggen, om dezelve te kunnen ondersteunen.

Hetzij dus, dat de Maarschalk Gerard Thienen bereikte, zoo als zijn voornemen was, om zich van daar op Diest te rigten en den terugtogt aan het Hollandsche leger af te snijden, hetzij

(1) De Fransche schrijver begaat den grootsten misslag, bij het doen zijner veronderstellingen, zich altijd vast te houden aan den aftoep van het gevecht bij Leuven. Bij de veronderstelling van het beginnen der vijandelijkheden tegen de Fransche troepen, moest hij, van het eerste uitgaande, in eene grove dwaling vervallen. In het veronderstelde geval ware de vrije aftogt aan het leger der Schelde niet toegestaan, dat, volgens het getuigenis des schrijvers zelve, niet in staat was aan het Hollandsche leger het hoofd te bieden. De geheele vernietiging van dat leger, de medewerking van het kasteel van Antwerpen en der Hollandsche zeemagt op de Schelde, hadden aan den Prins van Oranje de gelegenheid gegeven, om zijne operatie-lijn te veranderen, dezelve over Mechelen, Antwerpen enz. te nemen en de Nethe tot basis te kiezen. Deze beweging zoude de zaken geheel veranderd hebben. Wanneer men op het schaakbord wil zien en zich bevoegd acht, de spelers te beoordeelen, dan moet men alle mogelijke combinatiën maken, maar niet van ééne veronderstelling uitgaan, zonder te overwegen, wat de tegenpartij daartegen in het werk kan stellen.

dat hij eenen aanval op den weg van Leuven op Namen had moeten doorstaan — in beide gevallen was hij voorbereid om te kunnen handelen, altijd met overmagt *en alle kansen van geluk aan zijne zijde* (1).

Dit overwigt en de kansen voor eene gelukkige uitkomst werden nog aanmerkelijker, wanneer men het leger der Maas, onder het bevel van Daine, rekent, dat zich reeds den 14en weder bij Haugaerden in de nabijheid van Thienen bevond. Eene beleediging te wreken hebbende, zou dit leger hevig in den aanval geweest zijn; want, niettegenstaande de geslotene overeenkomst, moest men de troepen van dit leger met moeite terug houden, van het hervatten der vijandelijkheden. (2)

(Het vervolg en slot hierna.)

I E T S

OVER DE KENNIS EN HET GEBRUIK DER VUURWAPENEN, EN
VOORAL VAN HET KLEIN GEWEER.

Eerste gedeelte.

In zijn n°. 3, een artikel getiteld: *Een wenk aan den officier der Infanterie*, gaf *Spectator* de noodzakelijkheid te kennen, om de aandacht van den soldaat op de kracht van zijn wapen te vestigen; ten einde hem vertrouwen op hetzelfde — zoo wel bij den aanval als eigen lijfsverdediging — in te boezemen. Dit onderwerp hoogst gewichtig en van dadelijke toepassing zijnde, heeft *Spectator* gedacht een verhoogt daarover, eenige andere reeds in gereedheid zijnde artikels, waarvoor nog geene plaats is kunnen gevonden worden, te moeten doen voorafgaan.

Niets boezemt den soldaat, in voor- en tegenspoed meer

(1) Amen!

(2) *Spectator* is niet geneigd den personelen moed van den Belgischen soldaat, wanneer hij goed aangevoerd wordt, in twijfel te trekken, daar hij in onze gelederen getoond heeft, dit noodzakelijk versichte van den krijgsman te bezitten; doch *het met moeite tegenhouden*, op het oogenblik dat de Belgen zich met een Fransch leger van 50,000 man vereenigden, en alzoo een leger van 62,000 man vormden, op het oogenblik, dat zij nog geen 10,000 Hollanders tegen over zich hadden, is voorwaar te bespottelijk om aan te halen. Wanneer de Fransche schrijver, door deze aanhaling, de eer van den Belgischen soldaat heeft willen redden, dan heeft hij daartoe voorzeker een ongelukkig onderwerp gekozen.

Het slot van dit hoofdstuk bevat den aftogt van het Hollandsche leger en eenige aanmerkingen omtrent den marsch der Fransche troepen over het veld van Waterloo, echter van te weinig aanzoek om overgenomen te worden.

Het vervolg en slot dezer *schets* zal bevatten: *de gebeurtenissen in Staats-Vlaanderen en in en om Antwerpen.*